

Temeiurile biblice ale misiunii Bisericii

Pr. Conf. Dr. Gheorghe PETRARU

Misiunea Bisericii se articulează la Revelație. Fără descoperirea de Sine a lui Dumnezeu în istoria oamenilor, consemnată în Sfânta Scriptură, nu putem vorbi de misiunea creștină. Sfânta Scriptură este cuvântul lui Dumnezeu despre Sine, un *Sine* divin incognoscibil pentru rațiunea și experiența umană, cognoscibil prin lucrarea Sa în lume și istorie. Cuvântul Sfintei Scripturi are o finalitate antropologică, este pentru om, se adresează umanității întregi.

Dumnezeu Se descoperă deplin oamenilor prin Mântuitorul Iisus Hristos Care este și Revelația și Revelatorul în persoană divină. În Hristos întâlnim pe Dumnezeu sub chipul omului, însă Hristos este icoana chipului Dumnezeului Celui unic și veșnic (Coloseni 2, 9; Evrei 1, 1-3). În descoperirea de Sine pe care o face omului pentru viața acestuia în orizontul comuniunii, al relației spirituale cu Dumnezeu, Acesta îi vorbește omului în limbajul acestuia, fie că actul divin de revelare se manifestă prin profetii inspirați sau prin Logosul întrupat. Experiența interpelării de către Dumnezeu și transmiterea mesajului divin către întreaga comunitate umană prin persoana aleasă de Dumnezeu Însuși pentru această funcție, în limbaj uman, cu limitele inerente acestuia, are valoare de adevăr. Acesta este un adevăr pentru toți oamenii, fiii aceluiasi Părinte ceresc, care participă la viață și se împărtășesc de existența care este un dar de la Dumnezeu. Astfel, „Hristos rostește înseși cuvintele lui Dumnezeu, ale Celui ce se află în Hristos, care, ca auto-revelare a lui Dumnezeu Însuși, se află în El: «Cuvintele pe care vi le spun nu le spun de la Mine, ci Tatăl Care rămâne întru Mine, face lucrările Lui. Credeți Mie că eu sunt în Tatăl și Tatăl întru Mine»”¹ (Ioan 14, 10-11).

O teologie misionară fundamentată biblic, în funcție de care înțelegem misiunea Bisericii în lume, nu trebuie înțeleasă doar prin apelul, referința la câteva texte biblice, ci prin raportare la întreaga Sfântă Scriptură, cuvânt al lui Dumnezeu. Astfel misiunea, în general, trebuie înțeleasă pe baza mărturiei Vechiului Testament și Noului Testament despre lucrarea mântuitoare a lui Dumnezeu în istoria omenirii, despre sensul vieții omului în comuniune cu Dumnezeu Cel veșnic. În acest sens „fundamentarea biblică a misiunii se extinde la totalitatea Cuvântului lui Dumnezeu”².

---

¹ Michel Henry, *Eu sunt Adevărul. Pentru o filosofie a creștinismului*, traducere Diac. Ioan I. Ică jr., Deisis, Sibiu, 2000, p. 135.

² Donald Senior, CP./ Carroll Sthulmueller, CP., *The Biblical Foundations for Mission*, Orbis Books, Maryknoll, New York, 1999, p. 3.

Idei misionare în Vechiul Testament

Revelația Vechiului Testament, mesajul acestuia trebuie văzut într-o perspectivă universală și nu a unui naționalism ebraic, mai ales în ceea ce privește temele teologice, antropologice și mesianismul Vechiului Testament, așteptarea mântuirii, promisiune divină pentru toate popoarele. Revelația făcută de Dumnezeu, Iahve, poporului ales trebuie înțeleasă în sensul că Dumnezeu Și-a ales un subiect în istorie, prin care-și împlinește voința Sa universală de mântuire a tuturor oamenilor, de pretutindeni. Vechiul Testament trebuie interpretat ca fundamentul teologiei misiunii din Noul Testament, întrucât specificul credinței lui Israel se caracterizează prin următoarele coordonate esențiale:

1. Credința lui Israel, în ceea ce privește atât conținutul cât și proveniența, originea, este revelată. Ea are ca subiect și obiect pe Dumnezeu care Se adresează prin profeți întregului popor evreu. Mesajul ce exprimă voința divină se actualizează liturgic, prin lectura textului revelat și jertfă, în Templul sfânt, locul prezenței lui Dumnezeu Cel necircumscriș, incomensurabil, nereprezentabil iconic, cu eliminarea oricărui antropomorfism, unde fiecare persoană din comunitate poate și trebuie să experimenteze relația cutremurătoare cu Dumnezeu Însuși.

2. Revelația este de înțeles și în perspectiva relației personale, ca ascultare și împlinire a voinței divine, relație între Dumnezeu care alege și un subiect capabil să recepteze, să însușească și să transmită voința Sa, ce trebuie să se extindă la fiecare membru în parte din comunitatea israelită.

3. Vechiul Testament ne oferă imaginea religiei adevărate, monoteiste, revelate, ce se manifestă gradual, în funcție de capacitatea noetică, volițională și afectivă a omului de a fi în relație cu Dumnezeu. Dumnezeuul Vechiului Testament se descoperă pe Sine drept *Cel ce este – ehyeh asher ehyeh*, redat în Septuaginta prin *o on* (Ieșirea 3,14), ființa, persoana divină, sacră, ce se află, ontologic, în totală opoziție cu ființele umane. El merită încrederea totală a acestora, în același timp, pentru că este unic suveran, Creatorul care dă viață și susține prin atotputernicia Sa toate într-o existență. Mai mult, El este un Dumnezeu al oamenilor, asigurându-i de prezența Sa mântuitoare în istoria lor, în sens ontologic și existențial totodată, oriunde și oricând aceștia vor fi în lumea creată de El Însuși³.

Revelația Vechiului Testament ne oferă o perspectivă teologică despre misiunea Bisericii, deoarece Vechiul Testament este o carte misionară al cărei mesaj se împlinește în Hristos și Biserica Sa. Astfel Vechiul Testament conține idei misionare de o importanță excepțională pentru misiunea creștină.

Misiunea trebuie înțeleasă ca plan al lui Dumnezeu de a fi cu omul și de a-l mântui, omul cunoscând pe Dumnezeu. Astfel poporul evreu are convingerea fermă că Dumnezeu este Salvatorul său, prin eliberarea strămoșilor săi din robia

³ H. Kleinknecht, G. Quell, E. Stauffer, K.G. Kuhn, *Dieu, Labor et Fides*, Genève, 1968, pp. 34-56; Stephane-Marie Barbelion, *Les «preuves» de l'existence de Dieu*, Cerf, Paris, 1999, pp. 27-32.

Egiptului, călăuzindu-i prin deșert și oferindu-le Canaanul ca pământ al Făgăduinței. Mai mult, Dumnezeu încheie Legământ cu poporul evreu, intervenind în istoria acestuia și făcând ca această relație cu Dumnezeu să fie unica rațiune a acestui popor de a exista. Această Alianță determină întreaga istorie ulterioară a poporului evreu. De aceea, Vechiul Testament cuprinde *Revelația* lui Dumnezeu care are o valoare universală ce se va evidenția plenar prin Hristos. Atât poporul ales, Israel, dar mai ales ideile teologice ale Vechiului Testament au valoare misionară. Între ideile misionare ale Vechiului Testament în perspectivă creștină amintim:

1. Idei misionare foarte importante care pot fi formulate, structurate, dezvoltate, în funcție de însușirile lui Dumnezeu de Creator și Susținător al întregii existențe materiale și spirituale (Ps. 95, 4-5; Ps. 103; Isaia 40, 28;). Teologia creației este necesară azi în misiunea Bisericii, pentru că modelul științific-cultural de azi trebuie analizat și interpretat în funcție de această afirmație teologică a creării lumii de către Dumnezeu și a purtării Sale de grijă față de întreaga existență.

2. Dacă creația ne orientează spre protologie, Vechiul Testament ne oferă și o perspectivă eshatologică, imaginea lui Iahve ca Judecător al oamenilor, un Judecător drept, Care restaurează dreptatea (Daniel 7, 9-10; Ps. 109, 6). Dumnezeu este Împăratul popoarelor și desfășurarea evenimentelor istorice se manifestă prin purtarea de grijă a Sa.

3. Dumnezeu este prin excelență Mântuitorul oamenilor, Părintele lor, un Dumnezeu apropiat de om (Isaia 7, 14; 53, 4-6; 43, 1). Dumnezeu este perceput într-o perspectivă mesianică, a reconcilierii Sale cu oamenii păcătoși pentru eliberarea acestora din păcat și moarte, într-un orizont al păcii.

Poporul ales, Israel, are un rol misionar în perioada Vechiului Testament *înainte și după captivitatea babilonică*.

1. *Înainte de captivitate*, Israel, poporul ales, are un rol misionar în ansamblul popoarelor vremii pentru că el era singurul practicant al religiei adevărate, monoteiste, revelate de Dumnezeu. Israel exercita un rol misionar față de celelalte popoare și unii oameni aparținând lor, atrași de rigorismul moral al Vechiului Testament, se converteau la religia ebraică. Străinilor li se permitea să intre în comunitatea lui Israel care adora pe Iahve (Lev. 17, 8), ei fiind numiți prozeliți. Prozeliții erau împărțiți în două categorii:

- *prozeliții dreptății*, care se converteau la mozaism integral, bărbații supunându-se ritualului circumciziei;

- *prozeliții porții*, care acceptau doar doctrina religioasă ebraică, fără circumcizie;

Israel trebuia să atragă spre Iahve toate popoarele (Isaia 2, 2-3; Ieremia 3, 17). Tot prin Israel, toate popoarele trebuiau să-L cunoască și să-L adore pe Dumnezeu Cel adevărat; „Căci pământul se va umple de cunoștința slavei Domnului, întocmai ca apele care acoperă sânul mării” (Avacum 2, 14; Isaia 11, 9).

2. *În timpul și după captivitatea babiloniană* evenimente și situații din istoria poporului ales au o adevărată semnificație misionară. Între acestea amintim:

a) Instituirea sinagogii, ca un semn al relației drepte om-Dumnezeu. Prezența sinagogii în diaspora înseamnă prezența textului revelat și celebrarea prezenței lui Iahve și în alte locuri decât pământul făgăduinței (Deut. 6, 4-15).

b) Ziua sabbatului constituie momentul întâlnirii oamenilor cu Dumnezeu; ea nu înseamnă doar odihnă, repaus fizic, ci o comuniune sporită, intensă a omului cu Dumnezeu, un timp al bucuriei, prin care omul se definește în perspectiva sărbătorii – *homo festivus* (Ps. 118, 126).

c) Traducerea Sfintei Scripturi în limba greacă (*Septuaginta*) este un eveniment major pentru răspândirea textului sacru și cunoașterea Revelației de către oameni aparținând religiilor politeiste.

d) Conceptul de monoteism exprimă unicitatea religiei ebraice în contextul religios al lumii vechi. Evreul nu se închină idolilor, făcuți de mâna omului, ci Dumnezeului unic, adevărat, transcendent, „Dumnezeului necunoscut” (Fapte 17, 23) de popoarele idololatre, cunoscut doar de Israel.

e) Exercițiul moral al evreilor avea rolul de a atrage pe cei străini, impresionați de rigoarea legilor ebraice.

f) Făgăduința unui Răscumpărător era prezentă în registrul religios al tuturor popoarelor. Toate popoarele manifestau întru speranță o așteptare mesianică, un viitor mai bun. Această așteptare nu era proiecția unei iluzii ci, reminiscența în memoria istorică a moștenitorilor lui Adam și Evei a paradisului și a promisiunii mântuirii prin Mesia, împlinite în persoana lui Hristos. Așteptarea lui Mesia nu este zadarnică, pentru că însăși mesianitatea ebraică este una concretă, palpabilă. Mesia este Dumnezeu Însuși implicat în existența umană concretă, cotidiană, tragică pentru a-l ajuta pe om, a-l vindeca de suferințele sale, a-l mântui⁴ (Isaia 55, 6-11).

Aceste situații și evenimente prefigurează, constituie tipologia prezentei Bisericii la necreștini sau în contextul secularității. Vechiul Testament poate fi integral interpretat în perspectiva misiunii Bisericii când este vorba de ceea ce poate fi numit, cum sugera teologul G.von Rad, *kerygma* vetero-testamentară⁵, adică enunțurile teologice, morale și spirituale permanente valabile în orizontul Revelației divine. Această *kerygmă* dă de altfel unitate Bibliei și, de aceea, cum arată teologul Johannes Blauw, „este de cea mai mare importanță a fundamenta o teologie a misiunii nu numai pe baza îngustă a câteva texte misionare ci pe ansamblul mărturiei Vechiului și Noului Testament”⁶. Astfel, primele capitole ale Vechiului Testament constituie un capitol de teologie a istoriei, așa cum întregul Testament Vechi este istorie în sens de profetie și profetie în sens de istorie⁷. Alegerea lui Avraam, apoi a lui Israel, coincid cu promisiunea și binecuvântarea pentru toate popoarele. Însăși logica alegerii lui Israel și, ulterior, a trimiterii Bisericii pentru a da mărturie despre Dumnezeu, trebuie înțelese nu în sensul de *obiect* al alegerii divine, ci ca *subiect* al slujirii, în *serviciul* dorit de Dumnezeu

⁴J. Hubert Kane, *Christian Missions in Biblical Perspective*, Baker Book House, Grand Rapids, 1976.

⁵G. von Rad, *Theologie des Alten Testaments*, vol. I, Kaiser Verlag, München, 1992. Cf. Atanasie Negoită, *Metoda misionară a profetilor Vechiului Testament*, București, 1936.

⁶Johannes Blauw, *L'Apostolat de l'Église. Esquisse d'une théologie biblique de la mission*, Delachaux et Niestlé, Paris, 1968, p. 26.

⁷*Ibidem*, p. 29.

Însuși⁸. Mesajul Vechiului Testament este unul universalist și misionar în perspectivă creștină, cu toate că „religia mozaică este rezultatul interacțiunii dintre economie, politică și cultură, pe de o parte, și prezența lui Dumnezeu-Mântuitorul, pe de altă parte, Care a interpelat, a purificat și transformat instituțiile umane”⁹, așa cum a făcut și face și Biserica lui Hristos în epoca harului.

Numeroase momente din istoria lui Israel pot fi înțelese ca simboluri pentru misiunea Bisericii. Patriarhul Avraam, părintele credinței, primește mesajul divin pe care îl receptează de o manieră personală, astfel că „religia nu este niciodată o creație pură a lui Dumnezeu, ci o sinteză a ceea ce este mai bun printr-o nouă inspirație care vine de la Dumnezeu”¹⁰. Moise instituie religia mozaică cu obiectul ei sacru, arca Alianței, cu preoția levitică și cu „crezul” ei (Ieșire 15; Deut. 26, 5-10). Intimitatea sa cu Dumnezeu este o anticipare a îndumnezeirii din spiritualitatea creștină și, de aceea, urcarea lui Moise pe Munte și întâlnirea cu Dumnezeu de la Care primește Legea este un motiv al unirii mistice a sufletului cu Dumnezeu în har, în lumina veșnică divină. Profetismul Vechiului Testament, prin ideile de reformare a religiei ritualiste la care se ajunsese uneori în Israel, este important pentru misiunea creștină prin accentuarea aspectelor morale ale Legii, respectiv a solidarității umane, a responsabilității față de cei săraci, în suferință, profetii mergând până la critica autorității instituțiilor sociale, a conducătorilor politici, atunci când aceștia se îndepărtau de legile divine. Profetul era pentru comunitatea ebraică un mijlocitor la Dumnezeu pentru popor, o sursă de binecuvântare prin alegerea și trimiterea lui de către Dumnezeu pentru restaurarea religiozității adevărate, un înțelept care călăuzea și ajuta pe oameni în problemele practice ale vieții de zi cu zi și, mai presus de toate, el marca expresia fidelității față de moștenirea ebraică¹¹. Profetismul implică dimensiunea experiențială a cunoașterii lui Dumnezeu, o cunoaștere intimă, tainică a Lui, superioară cunoașterii din evenimentele mântuitoare ale istoriei ebraice și celei rezultate din discursivitatea rațională. Acest fapt este evident și la profetul Osea¹². Experiența religioasă, relația cu Dumnezeu în iubire este redată printr-o terminologie conjugală cu profunde conotații mistice. Astfel, Isaia profetul experiază prezența lui Dumnezeu, Emanuel, atât în viața religioasă cât și în diversele aspecte profane ale vieții cotidiene, exprimându-se ca un om al credinței interioare de o gravă, remarcabilă intensitate. Isaia este văzător de Dumnezeu asemenea lui Moise și altor persoane ce au beneficiat de interpelarea de o manieră directă de la Dumnezeu, pentru a reforma religia de influențele seculare, nereligioase¹³. Deși în Israel teologia era bună și cultul valid, totuși profetismul aduce un suflu nou, prin resacralizarea vieții umane în totalitatea ei, prin deschiderea spre problemele sociale, prin critica injustiției, a neangajării pentru cei marginalizați, săraci, văduve, orfani.

---

⁸ *Ibidem*, p. 37.

⁹ Donald Senior, *op.cit.*, p. 21.

¹⁰ *Ibidem*, p. 18.

¹¹ *Ibidem*, p. 59.

¹² *Ibidem*, p. 63.

¹³ *Ibidem*, p. 79.

Mesajul profetic este unul universalist, valabil pentru condiția umană în perezitate ei istorică.

Există în acest sens câteva „puncte culminante” în ceea ce privește mesajul misionar universalist al Vechiului Testament:

1. Un prim mesaj este cel exprimat de profetul Isaia: „Că Domnul Dumnezeu vine cu putere și brațul Lui supune tot. Iată că prețul biruinței Lui este cu El și rodul izbânzii merge înaintea Lui. El va paște turma Sa ca un păstor și cu brațul Său o va aduna” (Isaia 40, 10-11); „Iată Sluga Mea pe Care o sprijin, Alesul Meu întru Care binevoiește sufletul Meu. Pus-am peste El Duhul Meu și El va propovădui popoarelor legea Mea... Căci învățătura Lui toate ținuturile o așteaptă” (Isaia 42, 1-4). Prin Israel toate popoarele sunt așteptate la mântuire prin *alesul lui Dumnezeu*, Mesia. Profetia trebuie înțeleasă în perspectiva a ceea ce exegeții numesc „personalitate corporativă”, adică referindu-se atât la o persoană proprie, singulară, Mesia, cât și la una colectivă, respectiv poporul evreu ales de Dumnezeu pentru împlinirea speranței mesianice a tuturor popoarelor.

2. Profetul Iona constituie în viziunea exegezei misionare un model de „o tonalitate misionară extraordinar de universalistă”, iar cartea sa este îndreptată împotriva „exclusivismului naționalist și religios al evreilor, constituind o pleo-doarie în favoarea misiunii printre păgâni”¹⁴.

3. Psalmii 28, 45, 94 și alții exprimă starea de rugăciune, de celebrare comună, publică, comunitară a prezenței actuale, simultane a lui Dumnezeu cu actul cultic al aclamării extatice, al adorării Sale în actele de pietate exprimate în cuvinte de o excepțională valoare artistică. Cântarea psalmilor la templu cu participarea la celebrarea liturgică a întregii comunități face ca să fie diminuată aproape total distincția dintre pietatea formală liturgică și pietatea populară, dintre regimul sacru și cel profan, dintre ceea ce este oficial și ceea ce este popular, dintre templu și casă, dintre religios și secular¹⁵. Acest model, bulversat de ideologiile atee, scientiste sau de secularism, trebuie refăcut, reactualizat în comunitatea creștină de astăzi al cărei sentiment liturgic și, implicit, setea de cuvântul lui Dumnezeu sunt mult diminuate de surrogate, de înlocuire a ceea ce este autentic spiritual și sfânt cu spectacole sau activități reprogramabile pentru a nu coincide cu Liturgia Bisericii sau altele cu totul inutile și nefaste spiritual.

Scriptura trebuie recităstăzi în termeni de misiune a Bisericii, de istorie a mântuirii, prin călătorie, pelerinaj spiritual în credință cu Hristos Înșuși călăuzind poporul lui Dumnezeu pe calea timpului și a spațiului cotidian spre Împărăția lui Dumnezeu. Este necesar în acest sens un proces de inculturație a Scripturii, a Evangheliei în cultura actuală, cu valorile ei autonome ce riscă exclusivismul, egocentrismul, antropocentrismul, printr-un act de asimilare transculturală a ceea ce este valabil, compatibil cu Revelația în creațiile umane actuale. Spiritul contemplativ creștin, rostirea în rugăciune a sintagmei *Dumnezeul Meu*, situează pe omul de astăzi în comuniune cu Dumnezeu care îi conferă prezența Sa mântuitoare.

¹⁴ Johannes Blauw, *op.cit.*, p. 56.

¹⁵ Donald Senior, *op.cit.*, p. 118.

Sensul Vechiului Testament este acela al mesianismului, al așteptării lui Dumnezeu, a prezenței Sale Însăși între oameni. Dumnezeu este așteptarea lui Israel așa cum El este și trecutul, istoria lui, prin implicarea Sa în viața acestui popor. Spre deosebire de divinitățile celorlalte popoare ce exprimau forțele naturii, ciclurile vegetației, Dumnezeul lui Israel este unic, veșnic, este un Dumnezeu transcendent dar în același timp un Dumnezeu prezent în istorie, al oamenilor, adevăratul Dumnezeu revelat doar lui Israel. Centrul lumii este Ierusalimul, nu în sensul unui etnocentrism ebraic, ci în acela, accentuat de altfel de Hristos Însuși, că de la Ierusalim va veni binecuvântarea mesianică și mântuirea pentru toate popoarele (Ioan 4, 23-24; Luca 24, 47). Acest centru înseamnă prezența lui Dumnezeu cu poporul Său, astfel că misiunea creștină, misiunea Bisericii nu trebuie înțeleasă ca o afacere politică, culturală, socială, civilizațională sau comercială, așa cum au răstălmăcit unii prezența Bisericii în întreaga lume. Prin har și cuvintele Evangheliei, Însuși Dumnezeu este prezent dinamic, sacramental în umanitatea răscumpărată în Hristos, în cei încorporați Trupului Său tainic – personalitate corpo-rativă – pentru a mărturisi pe Dumnezeu, prezența și lucrarea Sa între oameni, în mijlocul lor. Astfel, evanghelizarea lumii trebuie înțeleasă în perspectiva prezenței, „a prezenței poporului lui Dumnezeu în mijlocul umanității, a prezenței lui Dumnezeu în sânul poporului Său”¹⁶.

Lectura, interpretarea Vechiului Testament în perspectiva misiunii Bisericii „este capitală pentru înțelegerea sensului misiunii după Noul Testament”¹⁷. «Misionarul» adevărat al Vechiului Testament este Dumnezeu care a salvat poporul evreu, a cărui rațiune de a exista este tocmai Alianța cu Dumnezeu ce determină întreaga sa istorie ulterioară. Istoria lui Israel este istoria lui Dumnezeu cu poporul chemat la credință, cu conștiința vie a prezenței imediate, dinamice a divinului ca Persoană ce conduce oamenii spre împărtășirea de lucrarea și promisiunea divine pregustate în celebrările liturgice ale istoriei mântuirii. Așteptarea mesianică, speranța eliberării de opresiunea tragică a istoriei prin păcatul oamenilor, deviază uneori de la sensul ei spiritual. Acesta a dus la ceea ce exegeții numesc *apocaliptica iudaică*, anume reprezentarea speranței mesianice ca „idee fantasmagorică de dominație mondială a lui Israel, toate națiunile devenind astfel vasale ale acestuia”¹⁸. Ideea aceasta s-a manifestat cel mai pregnant în contextul situației politice și sociale a evreilor confrunțați cu deportările și mai ales de către comunitățile eseniene de la Marea Moartă. Prin această manieră de gândire, „apocaliptica iudaică marchează sfârșitul înțelegerii dinamice a istoriei. Evenimentele trecute ale mântuirii nu mai sunt celebrate ca garanții și anticipări ale angajamentului viitor al lui Dumnezeu pentru poporul Său; ele au devenit tradiții sacre de conservat integral. Legea a devenit un sistem absolut de respectat și împlinit”¹⁹. De fapt, această schimbare

¹⁶ Johannes Blauw, *op.cit.*, p. 71.

¹⁷ David Bosch, *Dynamique de la mission chrétienne. Histoire et avenir des modèles missionnaires*, Haho, Karthala, Labor et Fides, Rome, Paris, Genève, 1995, p. 29.

¹⁸ *Ibidem*, p. 32.

¹⁹ *Ibidem*.

de paradigmă în credința ebraică reprezintă o deviere de la credința înțeleasă ca relație în orizontul istoriei cu Dumnezeu ce alege poporul prin care vrea să împlinească promisiunile Sale. Așteptarea mesianică este redusă la un fatalism cosmic asemenea celui al popoarelor idolatre, la o repliere etnocentrică fără determinare și angajare în sens misionar. Este o decădere de la istorie și dinamica ei ascensională la natură, la ciclicitatea ei recurentă. Astfel, „orizontul credinței apocaliptice este cosmic: Dumnezeu va distruge lumea actuală în întregime și va inaugura o lume nouă după un plan detaliat și predeterminat. Lumea prezentă cu toți locuitorii ei este în mod radical rea. Credincioșii trebuie să se separe de această lume pentru a se păstra curați ca un rest sfânt care să aștepte intervenția lui Dumnezeu. Într-un astfel de context, ideea însăși de misiune în direcția celor de alt neam ar fi absurdă”. În acest context și în această atmosferă s-a născut Mântuitorul Iisus Hristos²⁰.

Din lectura Vechiului Testament se poate constitui și un profil al misionarului care poate fi redat prin următoarele aspecte:

a) excelență stilistică și contraste abile; „Fii liniștit și nu te teme și inima ta să nu se slăbească din pricina acestor doi tăciuni care fumează...” (Isaia 7, 4).

b) profunzimea sentimentelor și a relațiilor cu speranța neclintită că ceea ce este bine se va împlini. Profetul Isaia, de exemplu, arată că în cele din urmă nici o alianță imorală nu este acceptabilă.

c) credința nu este negociabilă; Dumnezeu este prezent și este fidel promisiunilor Sale care sunt adevărate pentru viitor și în perspectivă eshatologică. „Eu voi fi același tată, iar el Îmi va fi fiu; de va greși, îl voi pedepsi Eu cu toiagul bărbaților și cu loviturile fiilor oamenilor, dar mila Mea nu o voi lua de la el” (II Regi 7, 14-15); „Eu Ți-am zidit templul pentru locuință, în care Tu să petreci în veci” (III Regi 8, 13).

d) judecată sănătoasă și viziune politică, civică.

Toate aceste calități se dezvoltă prin educație, credință încercată de Dumnezeu, fidelitate față de Dumnezeu, respect față de oameni și instituțiile umane, responsabilitate²¹.

2. Noul Testament

Noul Testament este un document misionar și include o diversitate de teologii misionare, toate înțelese în perspectiva Revelației desăvârșite a lui Hristos și a reactualizării ei prin Duhul Sfânt în Biserică. Mesajul Mântuitorului Iisus Hristos constă esențial în anunțarea Împărăției lui Dumnezeu, de natură pur religioasă, spirituală, relația pe care Dumnezeu o instituie cu poporul Noii Alianțe, Noul Israel. După ce vechiul Israel a refuzat pe Hristos, alianța lui Dumnezeu trece la popoarele, la oamenii care se vor converti la Hristos. Noul Testament

²⁰ *Ibidem*, cf. R. Bultmann, *Le christianisme primitif dans le cadre des religions antiques*, Payot, Paris, 1969; Gerhard von Rad, *op. cit.*, vol. II, pp. 316-338.

²¹ Donald Senior, *op. cit.*, p. 70.

oferă elemente elocvente despre datoria evanghelizării, despre mărturia creștină și viața în Hristos, despre slujirea creștină.

Există actualmente o bogată literatură misiologică ce expune științific și sistematic *temeiurile biblice ale misiunii creștine conform Noului Testament*²².

Noul Testament are și un caracter misionar. Cu toate acestea, „caracterul misionar al Noului Testament nu a fost pus totdeauna în valoare” și de fapt „istoria teologiei creștinismului primar este înainte de toate *o istorie și o teologie a misiunii*”²³. Astfel, pentru primii creștini „misiunea era mai mult decât o funcție, fiind expresia fundamentală a vieții Bisericii. Începutul teologiei misiunii coincide cu începutul teologiei creștine” și, de fapt, misiunea este „mama teologiei”²⁴. Noul Testament oferă astfel o diversitate de „teologii misionare”, misiologii identificând 95 de expresii grecești ce trebuie înțelese într-o perspectivă misionară. De aceea se poate vorbi de un câmp semantic al perspectivelor misionare ale Noului Testament. Temeiul misiunii este Revelația, descoperirea de Sine și autocomunicarea lui Dumnezeu în istorie, Legământul, Alianța în istorie cu poporul Său, ce începe cu Israel istoric și se împlinește prin Hristos al Cărui mesaj, învățături și jertfă mântuitoare au o dimensiune misionară universalistă prin promiterea și instaurarea Împărăției lui Dumnezeu. *Împărăția lui Dumnezeu* este mesajul central al propovăduirii Mântuitorului Iisus Hristos și inima misiunii creștine. Adevărul despre Împărăția lui Dumnezeu este exprimat în parabole care sugerează dinamica și conținutul noii realități cerești și eshatologice ce învâluie și inundă prezentul având un caracter de plenitudine, de totalitate. Astfel, Împărăția implică dimensiunea mântuirii, esențială, dar mântuirea, eliberarea de rău, de păcate, include și vindecarea de maladiile fizice, de relele sociale spre a se instaura în lume dreptatea, bucuria, pacea, semne ale comuniunii omului cu Dumnezeu. Astfel, Hristos este „întruparea și expresia prezenței lui Dumnezeu printre oameni” și a restabilirii autorității lui Dumnezeu ce poartă de grijă întregii lumi datorită faptului că „*va veni* Împărăția lui Dumnezeu pentru că deja a venit”²⁵. Această prezentă, prin pregustare a Împărăției lui Dumnezeu este redată de altfel de o manieră sublimă în textul Liturghiei ortodoxe: „Mulțumim că ne-ai dăruit Împărăția Ta ce va să vină” – ceea ce denotă precizia teologiei patristice ce anticipează și soluționează eventualele probleme tratate unilateral și reduționist de anumite teologii confesionale și denominaționale.

Astfel, „misiunea semnifică propovăduirea și manifestarea Împărăției universale a lui Iisus... o realitate inaugurată prin evenimentul pascal”, dar în

²² Johannes Blauw, *L'Apostolat de l'Église. Esquisse d'une théologie biblique de la mission*, Detachaux et Niestlé, Paris, 1968; Thomas Ohm, *Faites des disciples de toutes les nations. Théorie de la mission*, vol 1-3, Edition Saint-Paul, Paris, 1964-1967; André Seumois, *Introduction a la Missiologie*, Freiburg, 1952; David J. Bosch, *Dynamique de la mission chrétienne. Histoire et avenir des modèles missionnaires*; Donald Senior C.P., Carol Sthulmueller C.P., *The Biblical Foundations for Mission*, Orbis Books, Maryknoll, New York, 1983 etc.

²³ David J. Bosch, *op.cit.*, p. 28.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*, p. 56.

același timp „un dar al Duhului Sfânt” pentru că efectiv misiunea Bisericii în lume se inaugurează cu evenimentul Pogorârii Duhului Sfânt peste Apostoli la cincizeci de zile după Înviere. De aceea, „Cincizecimea și misiunea sunt indisolubil articulate între ele”²⁶. Misiunea creștină își are rădăcinile în Revelația lui Dumnezeu în Iisus Hristos care a înviat din morți, Biserica slujind mântuirii oamenilor cu speranța și încrederea în Hristos Mântuitorul.

Misiologii au abordat, în general, toate cărțile Noului Testament interpretându-le într-o perspectivă misionară. A înțelege sensul misiunii după Noul Testament înseamnă implicit a înțelege persoana și opera Mântuitorului Iisus Hristos. Există astfel o relație strânsă între misiunea Bisericii și Hristos între misiologie și hristologie.

2.1. Misiunea Bisericii în *Evangelia după Matei*

O exegeză în perspectivă misiologică a *Evangeliei după Matei* evidențiază caracterul ei de „imperativ misionar” prin faptul că *Evangelia* trebuia predicată de Apostoli și ucenicii lor la toate popoarele. Prima *Evangelie* este în mod esențial „un text misionar” prin referințele dese la Împărăția lui Dumnezeu, exprimate în parabole, și prin încurajarea ucenicilor de a da mărturie în anturajul lor despre Hristos și Împărăția lui Dumnezeu care trebuie să fie extinsă la întreaga umanitate (Matei 28, 19-20). Expresia „Eu sunt cu voi până la sfârșitul veacurilor” evidențiază faptul că „credința, așa cum arată și S. Kierkegaard, operează contemporaneitatea, adică un du-te-vino neîncetat, o suprapunere și o fuziune de planuri istorice în care Stăpânul este întotdeauna cu ucenicii și aceștia cu El indiferent de situarea cronologică a teologului, a creștinului, de apropierea sau depărtarea în timp de evenimentul Hristos. *Evangelistul Matei* oferă paradigma misiologică „a ucenicului în misiune”²⁷, care adoră pe Domnul Iisus Hristos și împlinește legea evanghelică a iubirii în contextul îmbinării ortodoxiei credinței cu ortodoxia faptelor. De trei ori *Evangelistul Matei* scrie despre *Evangelia Împărăției* (4, 23; 9, 35; 24, 14), înțelegând prin aceasta atât învățătura lui Hristos cât și persoana Sa pe de o parte, și receptarea de către comunitate ca *experiență a mântuirii* a cuvintelor Sale, pe de altă parte. Hristos este „punctul crucial al întregii istorii”²⁸, fiind împlinirea făgăduințelor făcute de Dumnezeu poporului evreu și plinirea Revelației. *Evangelistul Matei* acordă lui Iisus titluri precum: *Emmanuel, Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Fiul Omului, Domnul* sau *Slujitorul*. *Evangelistul Matei*, în cap. 10, relatează evenimentul trimiterii ucenicilor în misiune, înainte de Învierea lui Hristos, misiune limitată la „oile cele pierdute ale casei lui Israel” (10, 6). În misiunea lor, ucenicii trebuiau să anunțe evenimentul mântuitor al apropierii Împărăției cerurilor, semne ale Împărăției fiind vindecarea celor bolnavi, învierea celor morți, curățirea leproșilor,

²⁶ *Ibidem*, p. 57.

²⁷ *Ibidem*, p. 107.

²⁸ Donald Senior, *op. cit.*, p. 239.

izgonirea demonilor. Sf. Ioan Gură de Aur, interpretând acest capitol, arată că misiunea ucenicilor se săvârșește „prin porunca și puterea lui Hristos”²⁹. Referindu-se la Împărăția cerurilor, același Sf. Părinte spune: „Ai văzut măreția slujirii? Ai văzut vrednicia Apostolilor? Nu le poruncește să vorbească despre lucruri pământești, ca acelea de care vorbeau Moise și profeții de mai înainte, ci de lucruri noi și nemaiauzite până atunci. Aceia nu predicau despre astfel de lucruri, ci despre pământ și despre bunătățile cele de pe pământ; aceștia, însă, predică despre Împărăția cerurilor și despre toate bunătățile cele de acolo. Nu numai prin aceasta sunt mai mari Apostolii decât Moise și profeții, ci și prin supunerea lor; nu pregetă, nu se dau înapoi ca aceia din vechime; deși au auzit că au de înfruntat primejdii și războaie și rele de nesuferit, totuși primesc poruncile cu multă supunere, pentru că sunt predicatorii Împărăției cerurilor... N-ai auzit că le-a vorbit de temnițe, de surghiun, de războaiele dintre frați, de ura tuturor oamenilor, pe care aveau să le sufere puțin mai târziu? I-a trimis să le fie altora pricinuitoari și propovăduitori a mii de bunătăți, iar lor le-a spus și le-a vestit de mai înainte că au să sufere chinuri nemaiauzite”³⁰. Interpretând mandatul misionar pentru Apostoli de la Matei 28, 19-20, același Părinte al Bisericii ne arată că Mântuitorul Hristos „le-a vorbit despre dogme și despre porunci... Le poruncește să se răspândească în întreaga lume, încredințându-le o singură învățătură, aceea de la Botez. Apoi, pentru că le-a dat o poruncă mare, le dă curaj spunându-le: *«Iată Eu sunt cu voi până la sfârșitul veacului»*. Ai văzut iarăși autoritatea cu care le-a vorbit? Ai văzut că și aceste cuvinte au fost spuse pe măsura înțelegerii ucenicilor? N-a spus că are să fie numai cu ei, ci cu toți credincioșii de mai târziu – că n-aveau să trăiască Apostolii până la sfârșitul veacului –, ci le-a vorbit ca unora ce fac *un singur corp* cu toți credincioșii de mai târziu. Domnul le-a spus: Să nu-mi vorbiți de greutatea însărcinării. Eu, Care fac toate ușoare, sunt cu voi! Aceasta o spunea adesea și profeților în Vechiul Testament: și lui Ieremia, care punea înainte tinerețea lui, și lui Moise și lui Iezechiel care șovăiau: *«Eu sunt cu voi!»*. Același lucru îl spune acum și ucenicilor Săi. Uită-mi-te aici însă și la deosebirea dintre unii și alții. Profeții, deși au fost trimiși la un singur popor, adeseori refuzau să îndeplinească porunca; Apostolii însă n-au grăit nimic asemănător, deși au fost trimiși în toată lumea”³¹.

Din *Evangelhia Matei* câteva concluzii în perspectivă misiologică pot fi formulate astfel: Iisus Hristos este Domnul înviat care trebuie să fie adorat, Domnul cu noi până la sfârșitul veacurilor. În numele și cu puterea Lui, Biserica își mărește numărul ucenicilor, botează și învață, proclamând *Evangelhia* ca expresie a voinței și iubirii lui Dumnezeu pentru oameni, care la rândul lor trebuie să îndeplinească voința Tatălui și să se iubească între ei în viața cea nouă a Împărăției lui Dumnezeu care este pecetluită prin Botez. *Evangelhia* sa are un scop pastoral și misionar; *pastoral*, pentru că autorul se străduiește să redea încrederea

²⁹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile la Matei* 32, 3, traducere de Pr. D. Fecioru, P.S.B. 23, București, 1994, p. 394.

³⁰ *Ibidem*, 32, 4, p. 397.

³¹ *Ibidem*, 90, 2, pp. 1001-1002.

unei comunități ce se află într-o oarecare criză de identitate, și *misionar*, pentru că el vrea să încurajeze pe membrii comunității, ai Bisericii, să dea mărturie despre Hristos și să fie slujitorii oamenilor în iubire după modelul lui Hristos.

2.2. Misiunea Bisericii în *Evangelia după Marcu*

Evangelia după Marcu trebuie interpretată și în perspectiva misiunii creștine, fiind un document misionar pentru Biserică prin care aceasta justifică, reînnoiește și motivează existența și lucrarea ei în lume prin proclamarea și actualizarea în orice context istoric a credinței în Hristos. De aceea, Evangelistul Marcu evidențiază, accentuează dimensiunea vindecătoare și exorcistă a Mântuitorului Hristos prin care se ilustrează puterea Sa dumnezeiască și Împărăția lui Dumnezeu. Această lucrare a lui Hristos este un model pentru lucrarea mântuitoare viitoare a Bisericii Sale în lume. După cum Hristos face din Cruce model pentru apostolat, tot așa Biserica în misiunea ei va cunoaște suferința, jertfa, crucificarea spirituală. De aceea, lucrarea de evanghelizare a ucenicilor lui Hristos trebuie înțeleasă tot într-o perspectivă hristologică³². Astfel, adevărata identitate a lui Hristos se descoperă în actul morții Sale dătătoare de viață, iar recunoașterea Sa ca Fiul Omului, care suferă dându-Și viața pentru răscumpărarea oamenilor, este adevăratul test, dovada reală a credinței ucenicilor Săi. Minunile lui Hristos, învățătura Sa, identitatea Sa mesianică, autoproclamarea Sa ca Fiu al lui Dumnezeu, toate acestea trebuie înțelese în lumina patimilor, a morții și a Învierii Sale. Mesajul misionar al Sf. Marcu este unul radical, sub semnul imperativului, al deciziei și convertirii imediate pentru Hristos ca unică soluție pentru viața spirituală, pentru mântuire: „Mergeți în toată lumea și propovăduiți *Evangelia* la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi” (Marcu 16, 15-16). De aceea, interpreții moderni arată caracterul „numinos” al acestei *Evangelii*. Cu toate că Hristos își voalează identitatea Sa divină, transcendentă, aceasta întotdeauna se manifestă cu putere, la Botezul Său sau la Schimbarea Sa la Față. Dumnezeirea Sa se evidențiază mai ales prin vindecări și alungarea demonilor, prin puterea exercitată asupra naturii, prin maniera în care reacționează oamenii la cuvintele și minunile Sale (teamă sacră Mc. 9, 32 sau tăcere Mc. 16, 8), și mai ales față de Învierea Sa din morți. Toate aceste calități prin care se manifestă „numinos”-ul și „reacțiile teofanice” ale mulțimilor ce înconjurau și ascultau urmându-L pe Hristos fac ca El să fie înțeles ca Revelația lui Dumnezeu, ca prezența lui Dumnezeu Însuși în Iisus din Nazaret³³. De aceea și istoria paradoxală a lui Iisus Hristos este „o istorie sacră care poartă pecetea intenției lui Dumnezeu”³⁴, istoria mântuirii oamenilor. *Evangelia* evidențiază și aspectul autorității lui Hristos, prin titlurile de Fiul eshatologic al Omului sau de Fiul transcendent al lui Dumnezeu, Domn al Sâmbetei și altele, autoritate

³² Donald Senior, *op.cit.*, p. 226.

³³ *Ibidem*, p. 228.

³⁴ *Ibidem*, p. 221.

transferată apoi prin Duhul Sfânt Bisericii Sale care proclamă Evanghelia, sfințește pe oameni și îi călăuzește spre Împărăția lui Dumnezeu.

2.3. Misiunea Bisericii după Sf. Evangelist Luca

Sf. Evangelist Luca oferă o paradigmă misiologică ce accentuează dimensiunea soteriologică a misiunii și rolul Duhului Sfânt în misiunea Bisericii. De altfel, așa cum arată H. Conzelmann³⁵, Sfântul Evangelist Luca a introdus noțiunea de istorie a mântuirii (*Heilsgeschichte*) ce cuprinde trei perioade distincte: a) perioada lui Israel până la Sfântul Ioan Botezătorul, b) cea a lucrării mesianice a Mântuitorului Iisus Hristos și c) epoca Bisericii, inaugurată în ziua Cincizecimii³⁶. De aceea, misiunea creștină are un caracter universal în sens spațial și temporal, ceea ce implică exigența căinței, a întoarcerii, a convertirii la Dumnezeu, în Hristos, spre iertarea păcatelor și dobândirea mântuirii, a împărtășirii de iubirea Părintelui ceresc (parabola fiului risipitor 15, 11-32). Biserica și misiunea ei, lucrarea misionarilor este călăuzită, inspirată și întărită de Duhul Sfânt, dimensiunea pnevmatologică a misiunii fiind în mod deosebit evidențiată de Sfântul Evangelist Luca, acesta arătând în același timp că misiunea implică suferință și jertfă în contextul adversității, a necredinței unora, a păcatului, a răului din lume.

Evangelistul Luca este cu totul semnificativ prin opera sa cuprinsă în canonul scripturistic, pentru că el operează o schimbare în conștiința creștină, eclezială, anume trecerea de la înțelegerea experienței mântuitoare cu Hristos, a comuniunii cu El în perspectiva iminenței parusiei, la o viziune istorică a Bisericii, anume existența și lucrarea acesteia într-un orizont, într-un interval temporal nedeterminat, de la Cincizecime la venirea întru slavă, pe norii cerului lui Hristos. Biserica era alcătuită în vremea sa, ca o consecință a activității misionare a Sf. Pavel, mai ales din creștini proveniți dintre neevrei. Astfel, Sf. Luca operează această reinterpretare plecând de la principiul că creștinii vremii sale nu sunt dezavantajați în raport cu primii ucenici ai lui Iisus. Domnul înviat continuă să însotească pe creștini, mai precis prin Duhul Sfânt care îi călăuzește permanent în itinerarul lor prin lume. Mântuitorul Iisus Hristos este încă prezent în comunitatea Sa. Datorită «numelui» Său și «puterii» Sale, trecutul devine din nou eficace. Aceasta se petrece acolo unde Iisus este ascultat și acceptat ca Domnul și, în aceeași măsură acolo unde comunitatea se lasă călăuzită de Duhul Său în noile ei activități misionare³⁷. Cu toate că, asemenea sinopticilor, Sf. Luca redă în Evanghelia sa activitatea lui Iisus la iudei, misiunea la samariteni și neiudei fiind menționată doar explicit, în finalul primei sale scrieri, El Se arată ucenicilor, după Înviere, la Ierusalim, poruncindu-le să propovăduiască în numele Său pocăința la toate popoarele, începând de la Ierusalim (24,47).

³⁵ H. Conzelmann, *The Theology of Saint Luke*, London, 1964.

³⁶ David Bosch, *op. cit.*, p. 116.

³⁷ *Ibidem*, pp. 115-116.

Ierusalimul are o semnificație simbolico-teologică, pentru că este centrul sacru al lumii, locul unde va apare Mesia și unde se adunau toate popoarele pentru a glorifica pe Dumnezeu.

O temă predilectă la Sf. Luca este aceea a penitentei, a pocăinței pentru păcate, *metanoia*, de fapt un act spiritual, mental și afectiv de întoarcere spre Dumnezeu prin Hristos, de acceptare a Lui pentru a primi iertarea, reconcilierea cu Dumnezeu, centrul și esența vieții umane fiind comuniunea cu Părintele ceresc. Ideea pocăinței și a iertării este redată amplu atât în Evanghelie (ilustrativă este parabola fiului risipitor) cât și în *Faptele Apostolilor* (2, 38; 3, 19; 5, 31; 8, 22; 10, 43; 13, 38; 17, 30; 20, 21; 26, 18-20), prima carte de istorie și de misiune creștină.

Misiunea Bisericii are un caracter universal, Evanghelia lui Hristos propovăduită de aceasta adresându-se tuturor, bogați și săraci deopotrivă, care sunt chemați la iertarea păcatelor, la convertirea întru Hristos și adevărul Său în experiența spirituală a mântuirii. Mântuitorul Hristos a mers în casa lui Zaheu, un om bogat al societății ebraice a vremii care s-a convertit, devenind „o paradigmă a comportamentului pe care evanghelistul îl așteaptă de la cei bogați”³⁸, apelul către cei bogați fiind, de altfel, permanent actual în istoria Bisericii. Aroganța, avaritia, abuzurile, puterea, exploatarea celor săraci sunt impedimentele care împiedică pe cei bogați, atașați de bunurile perisabile terestre, să primească Împărăția lui Dumnezeu. Mesajul lui Hristos este și pentru bogatul nemilostiv, al cărui refuz îi atrage însă osânda veșnică (16,19-31).

Sf. Luca ne oferă o viziune integrală asupra misiunii Bisericii, o misiune a întregii comunități creștine particulare, locale, și în aceeași măsură în ansamblul Bisericii universale, o misiune pentru mântuire, așa cum a fost misiunea lui Hristos Însuși în sensul vertical al iubirii de Dumnezeu și în cel orizontal al iubirii de semenii (10, 27). Misiunea se desfășoară prin Duhul lui Hristos prezent în Biserica Sa. Același Duh care a coborât peste Hristos la Botezul Său coboară pentru al doilea Botez, pentru a doua oară la Cincizecime, eveniment decisiv pentru istoria mântuirii. Darul Duhului angajează în misiune Biserica, dezvăluind acesteia imperativul ei misionar. Astfel, Duhul nedespărțit de Hristos „inaugurează misiunea și ghidează pe misionari, arătându-le căile și metodele de misiune prin puterea revărsată peste Apostoli și peste ucenici, peste preoția Bisericii în general. În această perspectivă martorul-mărturisitorul este capital pentru înțelegerea misiunii Bisericii. Cel care propovăduiește pe Hristos trebuie să fie martor al lui Hristos în sensul de a fi fost ucenic la școala Sa în timpul activității Sale mesianice în Israel sau al interpelării directe, supranaturale ca în cazul Sf. Pavel. În *Fapte*, conținutul mărturiei corespunde proclamării Evangheliei de către Biserică prin ierarhia ei sacramentală, martoră în Duhul, spiritual, a lui Hristos mort și înviat. În această calitate, Biserica este martora vieții, morții și Învierii lui Hristos. Ea comunică lumii adevărul lui Hristos pentru viață și mântuire, mesaj universal, pentru toți oamenii.

³⁸ *Ibidem*, p. 137.

2.4. Misiunea Bisericii după Sf. Evanghelist Ioan

Sfântul *Ioan Teologul*, deși scrisul său la o primă privire s-ar adresa celor contemplativi, mistici, are un mesaj misionar unic și de o valoare deosebită. Evanghelia și celelalte scrieri ale sale exprimă situația comunității creștine după ruptura de templul ebraic, ceea ce explică specificul hristologiei ioaneice, anume preexistența Logosului, coeternitatea acestuia cu Tatăl, exprimată într-o terminologie ce se apropie de modelul cognitiv-mental elenistic. Teologia ioaneică este una mărturisitoare ce sintetizează o hristologie înaltă, universalistă, într-un context creștin divers, constituit din iudeo-creștini și creștini proveniți din medii neebraice. Evanghelia a patra prezintă pe Iisus Hristos ca revelator unic al lui Dumnezeu Cel Viu, utilizând un limbaj simbolic cu conotații cosmice. Centrul conceptual al Evangheliei a patra este constituit din imnul Logosului redat cu o genialitate poetică unică în literatura Noului Testament. Acest imn redă și statuează „originea, scopul și dimensiunile cosmice ale misiunii lui Hristos”³⁹. Specifice Evangheliei a patra sunt titlurile pe care de mai multe ori și le dă Hristos: *Eu sunt*. De fapt Hristos folosește numele pe care îl dă lui Moise pentru a se numi pe Sine Dumnezeu în Vechiul Testament (Ieșire 3,14). El Se prezintă pe Sine ca fiind *lumina, calea, adevărul, viața, pâinea*, noțiuni predicate prin care se definește simbolic, metaforic, dorința, setea omului de Dumnezeu. Evanghelistul, prin declarații precum: *Eu sunt pâinea vieții* (6, 35, 51), *Eu sunt lumina lumii* (8, 12; 9, 5), afirmă că în persoana lui Hristos „se întâlnesc prezența evidentă a lui Dumnezeu și dorința umanității pentru Dumnezeu. Misiunea lui Iisus este aceea de a face cunoscut numele lui Dumnezeu”⁴⁰. Faptul de a revela pe Dumnezeu lumii implică un aspect misionar. Hristos este Trimisul Tatălui pentru a-L face pe acesta cunoscut oamenilor. În concepția ebraică cel trimis este un „agent” al celui care trimite. Mai mult, cel care trimite se identifică cu cel trimis, investindu-l astfel cu propria sa autoritate: „Toate câte are Tatăl ale Mele sunt” (16, 15).

Textul misionar capital ioaneic este acesta: „Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Căci n-a trimis Dumnezeu pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci ca să se mântuiască prin El lumea” (3, 16-17). Sensul misiunii este astfel unul cosmic. Hristos este trimis de către Dumnezeu pentru toată lumea, pentru ca toți oamenii să cunoască pe „singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos pe Care L-ai trimis” (17, 3). Interpretând acest text, Sf. Chiril al Alexandriei, care face un îndemn mereu actual pentru misiunea Bisericii, acela de „a lupta pentru dogmele Bisericii”⁴¹, spune următoarele: „Aici arată pe față că

³⁹ Donald Senior, *op.cit.*, pp. 282-283.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 285.

⁴¹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan 2, 3*, traducere Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, P.S.B. 41, București, 2000, p.195.

(Fiul, n.n.) este Dumnezeu după fire, dacă este necesar să înțelegem că Acela Care S-a născut din Dumnezeu-Tatăl este și Dumnezeu, neavând dobândită această demnitate, ca noi, ci fiind cu adevărat ceea ce se crede că este. Deci, o spune și aceasta cu cel mai bun folos, amintind de iubirea față de noi a lui Dumnezeu-Tatăl, și folosind în mod înțelept și potrivit cuvântul despre aceasta. Astfel rușinează pe Nicodim care nu credea în aceasta, mai bine zis îl arată ca necrezând. Iar a nu crede *îndată*, când *învață Dumnezeu*, ce este altceva decât dacă nu *a învălui adevărul în păcatul minciunii*? Pe lângă aceasta, spunând că se dă pe Sine însuși pentru viața lumii, îndeamnă să înțeleagă îndată de ce pedeapsă se fac vinovați cei ce nu dau nici un preț unui har atât de minunat... Mărimea minunată a dragostei Lui se vede în aceea că dă pentru noi pe Fiul Său, Care este Unul-Născut. Deci ca să rămână și să se păstreze marea iubire a lui Dumnezeu-Tatăl, trebuie să se înțeleagă că El este Fiu, și nu făptură. Iar Fiu al lui Dumnezeu este Cel din ființa Tatălui, adică de o ființă cu Cel Care L-a născut și Dumnezeu real și cu adevărat. Iar dacă, după părerea ta, nu este din ființa lui Dumnezeu-Tatăl și nu este Fiu după fire și Dumnezeu, ne va lipsi și minunea iubirii Tatălui. Căci în acest caz a dat o creatură pentru creaturi și nu pe Fiul adevărat... Numindu-Se pe sine în chip deschis Fiul lui Dumnezeu, nu voiește să lase cuvântul neîntărit, ci îl mărturisește prin fapte, ca aducând, ca să zic așa, dovada calității Sale, să facă mai siguri în credință pe ascultători. Căci nu am fost, zice, trimis după grăitorul de Dumnezeu, Moise, ca să judec lumea prin Lege, nici nu dau porunci spre a vădi păcatul, nici nu împlinesc o misiune de slujitor. Ci, vin cu iubirea de oameni proprie Stăpânului, eliberez pe rob ca Fiu și Mostenitor al Tatălui, preschimb în har Legea care osândește, dezleg păcatele care strâng ca niște lanțuri pe oameni; am venit să mântuiesc lumea nu să judec⁴². Cuvintele Părintelui alexandrin sunt programatice și pentru misiunea Bisericii lui Hristos din vremea noastră confruntată cu „arianismul” vremii, care suferă din cauza separărilor dintre creștini, a faptului că, chiar pentru unii creștini, angajați în așa-zise misiuni de evanghelizare, Hristos este doar om, – e drept, unul de o moralitate deosebită peste care s-a revărsat cu prisosință binecuvântarea Tatălui –, a indiferenței față de propria credință și de harul Botezului a multora dintre credincioșii ortodocși care sunt doar un număr în ceea ce se numește parohia sociologică. Diferențele doctrinare dintre creștini sunt, de asemenea, un obstacol în articularea unei mărturii creștine unitare, vizibile, entuziaste, curajoase pentru lumea secularizată de astăzi.

Evangelhia a patra relatează pe larg și despre rolul Duhului Sfânt în misiunea Bisericii. Capitolele 14-16 constituie o adevărată teologie a Duhului Sfânt, numit Paracletul, Mângâietorul. Acest nume indică „funcția Duhului în comunitate”⁴³. Duhul este Cel care întărește, reconfortează, mângâie pe ucenicii care nu Îl mai au fizic, sensibil pe Hristos lângă ei, în mijlocul lor, înlocuind prezența personală a lui Hristos prin cea spiritual-personală, harico-sacramentală a Duhului, de aceeași eficiență mântuitoare, teognostică, dătătoare de bucuria unirii mistice cu Dumnezeu. De altfel, Hristos Însuși fericește pe toți creștinii care în istoria

⁴² *Ibidem*, 2,1, pp. 177-178.

⁴³ Donald Senior, *op. cit.*, p. 286.

Bisericii Îl vor mărturisi în taina credinței prin Duhul Său prezent dinamic și transfigurator în intimitatea persoanei proprii prin har: „Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut” (20, 29). În absența sensibilă a Fiului întrupat, prezent cu Tatăl și cu Duhul prin energia dumnezeiască veșnică în cei credincioși, „Duhul susține aceeași relație dătătoare de viață de care s-au bucurat ucenicii în timpul slujirii pământești a lui Hristos. Aceasta este lucrarea crucială care Îl îndreptățește pe Iisus să vorbească despre faptul că Tatăl trimite Mângâietorul să fie cu comunitatea (14, 16). Duhul trimis de către Tatăl face pentru comunitatea post-pascală ceea ce a făcut Iisus pentru ucenicii Săi. Astfel Mângâietorul este «cu» ucenicii, îi «învață», îi «călăuzește» (14, 26; 16, 23), le revelează mesajul Tatălui și intră în confruntare profetică cu lumea care nu crede”⁴⁴ (16, 8-1). Prezența Duhului și eficiența Sa nu este doar o locotenentă a Fiului întrupat. Mai mult, prezența Duhului îmbogățește comunitatea post-pascală printr-o înțelegere mai amplă, mai profundă și mai tainică a cuvintelor lui Hristos prin actul esențial de *aducere-aminte* și *intensificare* a relației spirituale, a comuniunii cu Iisus Cel înviat, prin mărturia personală și comunitară a celor credincioși. Astfel, teognosia și mărturia celor ce cred, prin prezența și lucrarea Duhului se constituie în „experiența misionară a comunității”⁴⁵ în credință, iubire și slujire de o manieră existențială ce reflectă și deschide spre Dumnezeu-Iubire în sens ontologic și dinamic. Credința, iubirea și slujirea lui Dumnezeu și a semenilor sunt porunci, imperative ale comunității răscumpărate, reconciliate cu Dumnezeu iar textele, scrierile nou-testamentare se adresează celor credincioși care experiază aceste realități spirituale în comunitatea eclesială din lume și mai presus de lume în același timp. Creștinii chemați să dea mărturie despre Hristos în Duhul Sfânt, posesori ai scrierilor apostolice adresate lor, ca unii care le înțeleg sensul prin cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu sunt datori să anunțe, să proclame tuturor oamenilor acest adevăr al lui Dumnezeu experiat în iubire cunoscătoare în relațiile din propria comunitate, lumii care dacă nu crede este rea din punct de vedere moral, spiritual, nereconciliată, nemântuită prin har. Textele nou-testamentare sunt scrise pentru creștini, pentru cei care cred în Hristos. Autorii lor nu fac o demonstrație istorică sau rațională despre existența lui Dumnezeu, ci narează evenimentul mântuitor supranatural, dumnezeiesc, real în perspectivă istorică și adevărat epistemologic prin întărirea speranței și credinței comunităților în condiția lor din lumea ostilă, în viziunea ioaneică, lui Dumnezeu. Cu toate acestea adevărul lui Dumnezeu este universal, se adresează tuturor oamenilor de pretutindeni și din totdeauna fiind singurul adevăr spiritual și mântuitor pentru aceștia în existența lor mundană, adevăr al vieții ca eternitate prin Înviere. De aceea, lumea trebuie evanghelizată, iar comunitatea creștină, Biserica lui Hristos locală și în universalitate ei are o dimensiune și o vocație misionare. Astfel, puterea Bisericii este iubirea și adevărul ei care este și vine permanent de la Dumnezeu. Așa cum afirmă părintele Iustin Popovici, „în Biserică «însuși Adevărul» mărturisește despre sine însuși, dar mărturisesc despre el și martorii Adevărului. Domnul Hristos este Adevărul Însuși, iar martorii adevărului sunt Apostolii, Sfinții și toți

---

⁴⁴ *Ibidem*, p. 287.

⁴⁵ *Ibidem*.

credincioșii. De fapt, Biserica nu este nimic altceva decât o neîncetată mărturie despre Hristos, Dumnezeu și Mântuitorul lumii și al omului, căci în ea trăiește și lucrează neîncetat Dumnezeul-Om, Hristos, și cu El toate desăvârșirile dumnezeiești dimpreună cu toate puterile dumnezeiești⁴⁶.

Sf. Ioan este Teologul iubirii divine, cel care numește pe Dumnezeu, pe care L-a cunoscut în Hristos și în Duhul Său, Mângâietorul, în experiența mistică și cea mărturisitoare și misionară, *Iubire* (I Ioan 4, 8). De aceea creștinii au vocația să dea mărturie despre iubirea de Dumnezeu, deoarece ei sunt din Dumnezeu prin iubire. Astfel, „iubirea este deopotrivă putere făptuitoare dumnezeiască ce face să ne naștem din Dumnezeu, ce ne face fii ai lui Dumnezeu. Dumnezeu este iubire și, de aceea, iubirea este puterea făptuitoare făcătoare de dumnezeire, putere îndumnezeietoare. Dacă iubirea impregnează ființa omenească, o îmbibă cu puterile dumnezeiești ce fac să renască ființa omenească și o preface într-o ființă nouă, o inimă nouă, o minte nouă, o viață nouă. Atunci toate gândurile sunt din Dumnezeu, ca și toate simțirile și faptele, și această ființă înnoită Îl cunoaște pe Dumnezeu într-un fel nou, cel mai adevărat și cel mai convingător. Doar o asemenea unire adevărată și organică cu Dumnezeu, pe care o căpătăm când ne naștem prin iubire din Dumnezeu – doar această naștere ne poate aduce adevărata cunoștință de Dumnezeu. Dacă omul nu se naște prin iubire de Dumnezeu nu-L poate cunoaște pe Dumnezeu; dar dacă nu-L *cunoaște* pe Dumnezeu, nici nu-L poate *recunoaște*. Pentru că Dumnezeu este iubire, iubirea ne leagă, ne apropie duhovnicește și ne unește cu toate făpturile lui Dumnezeu – și, mai întâi, cu oamenii. Cel ce își iubește fratele Îl are pe Dumnezeu. Îl cunoaște pe Dumnezeu, căci se naște din Dumnezeu. Cel ce nu-și iubește fratele nu-L are pe Dumnezeu, nu-L cunoaște pe Dumnezeu, nu vede în oameni ființe dumnezeiești, ființe după chipul lui Dumnezeu, căci nu este născut din Dumnezeu⁴⁷. Așadar, mărturia, experiența misionară creștină se înscrie în cercul iubirii, unde naștere din Dumnezeu, cunoaștere și recunoaștere a Sa până și în fapte și în evenimente istorice au ca temei pe Dumnezeu-Iubire. Dumnezeu trimite pe Fiul și pe Duhul Său în lume pentru a întemeia Biserica, comunitatea sfinților, a celor învățați și sfințiți de Dumnezeu pentru a da mărturie despre El, pentru ca toți oamenii în libertate să-L cunoască și să-L iubească pentru a se înscrie pe spirala ascensională a itinerarului spiritual cu Dumnezeu, scopul existenței, al vieții lor. Prin Biserica Sa, Dumnezeu ne trimite pe Fiul și pe Duhul Său pentru ca pe noi oamenii să ne trimită spre Sine, ca Împărăție a Sa, în timp și eternitate.

2.5. Misiunea Bisericii după Sf. Apostol Pavel

Sfântul *Pavel*, considerat „primul misionar și primul teolog creștin⁴⁸, datorează opera sa teologică și lucrarea misionară evenimentului întâlnirii minunate

⁴⁶ *Epistolele Sfântului Ioan Teologul. Comentariu*, traducere Sabin Preda, Cornel Coman, Editura Bizantină, București, 1998.

⁴⁷ Donald Senior, *op. cit.*, pp. 79-80.

⁴⁸ David Bosch, *op. cit.*, p. 163.

cu Hristos pe drumul Damascului. Hristos, din dușmanul de moarte al iudaismului, în viziunea inițială a lui Saul din Tars, devine centrul vieții, al Universului întreg. Sfântul Apostol Pavel are o conștiință apostolică și misionară exemplară, invitând la concordanță deplină între viața morală proprie și exigențele Evangheliei lui Hristos. Motivația misionară în viziunea paulină este iubirea lui Dumnezeu (II Corinteni 5), iar angajarea misionară are o dimensiune liturgică, sacerdotală și sacrificială⁴⁹ în vederea reconcilierii tuturor cu Dumnezeu în Hristos Iisus.

Sfântul Pavel aduce o corecție speranței eshatologice a Bisericii primare valorizând timpul și lucrarea Bisericii, „manifestarea anticipată a Împărăției lui Dumnezeu” și „loc al celebrării vieții celei noi în prezent”⁵⁰.

Viața misionarului este o viață în Hristos prin purtarea în trup a omorârii Lui ca „și viața lui Iisus să se arate în trupul nostru” (II Corinteni 4, 10), iar acest model trebuie extins la toți oamenii care, așa cum sunt morți în Adam, sunt vii în Hristos cel înviat. Capitolele din *Epistola către Romani* 9-11 exprimă concepția misionară a Sfântului Apostol Pavel și relația strânsă cu teologia sa, fiind „un document al istoriei misiunilor, orientat către viitor”⁵¹.

Sfântul Apostol Pavel redă dimensiunea ontologică a credinței în Dumnezeu prin care omul se definește, în autenticitatea condiției sale în lume, ca unul care primește cuvântul de la Dumnezeu, cunoașterea prin Revelație: „Aproape de tine este cuvântul, în gura ta și în inima ta”, adică cuvântul credinței pe care îl propovăduim. „Că de vei mărturisi cu gura ta că Iisus este Domnul și vei crede în inima ta că Dumnezeu L-a înviat pe El din morți, te vei mântui. Căci cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mântuire” (Romani 10, 8-10). Evanghelizarea și mărturia au astfel o valoare soteriologică. De aceea, paradigma misionară paulină este de o bogăție copleșitoare, o teologie și o misiune creștină a timpului său, iar misiologia contemporană, într-o „fuziune de orizonturi” (H.G. Gadamer), are datoria să „prelungescă logica teologiei și a misiunii Sfântului Pavel într-un mod creator, în circumstanțele actuale, care sunt în multe privințe diferite de ale sale”⁵². Elementele, ideile-fortă ale teologiei misionare a Sfântului Pavel, pot fi clasificate după cum urmează:

a) Biserica este comunitatea nouă în care membrii ei sunt în raporturi frățești, iar legea comunității este iubirea și întraajutorarea;

b) deși misiunea creștină se desfășoară în lipsuri și suferință ea este fortificată de Hristos care asigură triumful Bisericii întru jertfă (II Corinteni 12, 9-10);

c) scopul misiunii creștine constă în propovăduirea Evangheliei, în împărtășirea de harul mântuirii prin Duhul lui Hristos spre reconcilierea cu Dumnezeu și cu semenii. Biserica constituie manifestarea noii creații și, de aceea, comunitatea creștină și lucrarea ei misionară trebuie înțelese și intim legate planului cosmic și istoric al lui Dumnezeu de mântuire a lumii⁵³.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 184.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 192.

⁵¹ *Ibidem*, p. 215.

⁵² *Ibidem*, p. 227.

⁵³ *Ibidem*, p. 238.

Esencială pentru misiune, în perspectiva subiectului misiunii, este „credința personală în Iisus Hristos mort și înviat pentru mântuirea lumii”, o confesiune, o mărturisire făcută pe temeiul relației cu Hristos în iubire și experiență spirituală a întregii Biserici.

Apostolul neamurilor a lăsat Bisericii cele 14 epistole care nu sunt „texte misionare în sens strict”, ci corespondența pastorală a autorului care răspundea la problemele pastorale particulare ale unei comunități creștine⁵⁴. Cu toate acestea, această corespondență are un caracter „public și universal”, majoritatea epistolelor fiind scrise în perioada „lucrării misionare cele mai dinamice” a Apostolului⁵⁵. Predica și scrisul său sunt conforme Tradiției (I Corinteni 11, 23; 15, 3), misiunea sa este autentică, având acordul, aprobarea autorității Bisericii, a Apostolilor. Teologia misionară a Sf. Pavel este coextensivă viziunii sale creștine totale care s-a structurat și cristalizat după întâlnirea minunată cu Hristos pe calea Damascului. Academismul formației sale rabinice a fost bulversat de inopinatul eveniment de pe calea Damascului. Erudiția sa teologică a fost nevoită să insereze după extaz și reflecție anahoretică pe Hristos care a devenit centrul de neclintit al credinței și propovăduirii sale.

Evreu și cetățean roman, educat în tradiția religioasă rigoristă a poporului său, dar deschis modelelor culturale consacrate în epoca elenistică, filosofiei stoice sau cultelor de mistere, Sf. Pavel este și rămâne fidel în mod absolut lui Hristos care i-a apărut – *ophthe* – (I Corinteni 15, 8) în experiența de natură vizionară care stă la temelia vocației sale, greu de înțeles pentru exegeți, și care a determinat o schimbare radicală în viața sa. Ruptura dintre Biserica și templul ebraic nu era încă decisivă, oficializată în momentul viziunii sale, dar cu toate acestea Sf. Pavel se va distanța de coreligionarii săi, care l-au persecutat apoi toată viața. Experiența Damascului este „o revelație” petrecută în interioritatea tainică, în sufletul ales de Dumnezeu direct, de o manieră specifică profetismului ebraic, de data aceasta de către Fiul întrupat, răstignit și înviat, pentru a propovădui Evanghelia celor care nu au văzut și auzit de Hristos. Înseși cuvintele grecești *a vedea* și *a apărea* în formă activă și pasivă, „am văzut” (I Corinteni 9, 1) și „mi s-a arătat” (15, 88) desemnează, indică o experiență extatică și vizionară de natură instructivă, informativ – formatoare totodată, pe care apostolul o primește și o consideră, o apreciază ca adevărată, ca lucrare divină prin care Dumnezeu însuși îi confirmă că Iisus Hristos este Fiul Tatălui, răstignit, mort și înviat pentru reconcilierea Lui cu umanitatea căzută în păcat. Astfel, teologia misionară a Sf. Pavel nu a fost „o construcție abstractă atârând de un principiu universal, ci o analiză a realității provocate de o experiență inițială care a dat apostolului o nouă viziune despre lume”⁵⁶.

Această viziune este concentrată în textul din *Epistola către Romani* (3, 21-30): „Dar acum, în afară de Lege, s-a arătat dreptatea lui Dumnezeu, fiind mărturisită de Lege și de profeti. Dar dreptatea lui Dumnezeu vine prin credința în Iisus

⁵⁴ Donald Senior, *op.cit.*, p. 162.

⁵⁵ *Ibidem*, p. 163.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 171.

Hristos, pentru toți și peste toți cei ce cred, căci nu este deosebire, fiindcă toți au păcătuit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu; îndreptându-se în dar, cu harul Lui, prin răscumpărarea cea în Hristos Iisus, pe care Dumnezeu L-a rânduit (jertfă de) ispășire, prin credința în sângele Lui, ca să-și arate dreptatea Sa pentru iertarea păcatelor celor mai înainte făcute...”. Iisus Hristos este Mesia cel așteptat, Persoană istorică, prin care Dumnezeu a realizat planul Său din veșnicie de mântuire a lumii. Experiența Damascului a făcut din Sf. Pavel care a conștientizat vocația sa misionară și apostolică pe parcursul întregii sale vieți ulterioare, un „ambasador pentru Hristos” și un „slujitor al reconcilierii”⁵⁷.

Chemarea apostolului se înscrie în logica chemării lui Dumnezeu pentru anunțarea voinței Sale către întregul popor al lui Dumnezeu, de data aceasta întreaga lume, creația lui Dumnezeu răscumpărată obiectiv și virtual prin sacrificiul lui Hristos. Sf. Pavel leagă misiunea sa pentru Hristos și Biserica Sa, apostolatul său, de chemarea profetică a lui Isaia și Ieremia (Romani 1, 1; Isaia 49, 1; Ieremia 1, 5; Galateni 1, 15). Totodată, slujirea sa este un act sacerdotal prin care aduce pârga neamurilor ofrandă bine plăcută lui Dumnezeu sfințită prin Duhul Sfânt (Romani 15, 16). Datoria lui este aceea de a răspândi, de a semăna cunoștința lui Dumnezeu, cuvântul Său, „ca de la Dumnezeu, înaintea lui Dumnezeu, în Hristos” (II Corinteni 2, 17). El este slujitorul lui Hristos prin care oamenii sunt chemați să creadă (I Corinteni 3, 5) și iconom al tainelor lui Dumnezeu (4, 1). Cuvântul, propovăduirea sa este însoțită de darul vindecării și de alte semne și minuni, iar iubirea creștină nu constă doar în experiența interioară a bucuriei întâlnirii cu cel iubit, ci se manifestă și concret, comunitar prin facere de bine, ajutor pentru cei aflați în lipsuri și suferință, „ajutoarele pentru sfinți” (16, 1).

Mesajul misionar paulin este mereu actual și în orice situație el poate fi interpretat spiritual, existențial, reflectând datoria personală de întoarcere iminentă la Dumnezeu, de a avea mintea, gândul – *nous* – lui Hristos (2, 16).

Omul din lume, tentat de atracțiile exercitate de „idolii” acesteia, „adulter, desfrânare, necurăție, destrăbălare, închinare la idoli, fermecătorie, vrajbe, certuri, zavistii, mâinii, gâlcevi, dezbinări, eresuri, pizmuiri, ucideri, beții, chefuri și altele asemenea acestora” (Galateni 5, 19-21), este chemat la eliberare spirituală prin Hristos, acceptând și înțelegând suveranitatea Sa absolută. Astfel, exigența ca „în numele lui Hristos tot genunchiul să se plece, al celor cerești, al celor pământești și al celor de desubt. Și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu Tatăl” (Filipeni 2, 10-11) este perfect valabilă astăzi în contextul autonomiei valorilor, al relativizării caracterului absolut, revelat al credinței creștine prin valorizarea în spațiul creștin a altor religii și noi mișcări religioase, al globalizării ce tinde să absolutizeze ordinea materială, nu cea spirituală a existenței. Mântuirea lumii, sensul ontologic și existențial al omului este dat de Hristos, care devine centrul vieții spirituale a omului: „M-am răstignit împreună cu Hristos și nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine” (Galateni 2, 20).

---

⁵⁷ *Ibidem*, p. 181.

Sensul vieții omului în plan spiritual, prin care de fapt acesta se definește în primul rând ca uman, ca ființă spirituală, este acela de *a cunoaște* pe Dumnezeu și *a fi cunoscut de* Dumnezeu. Dumnezeu poate fi cunoscut din observarea și contemplarea creației (Romani 1, 18-23) dar, mai ales, din evenimentele istoriei mântuirii cu finalitate soteriologică. În perspectivă umană, Dumnezeu poate fi cunoscut prin credința în El și cei pe care Acesta i-a trimis în lume pentru ca oamenii să-L cunoască și, mai ales, prin credința în Hristos, Fiul Tatălui întru Care „locuiește trupește toată plinătatea Dumnezeirii” (Coloseni 2, 9). A fi cunoscut de Dumnezeu înseamnă a fi chemat, ales, glorificat de către Dumnezeu, a fi în comuniune cu El în experiența teognoșică a iubirii, dar al Duhului lui Hristos.

Pentru ca omul să cunoască și să fie cunoscut de Dumnezeu este necesară predica, anunțul kerigmatic esențial, evanghelizarea, anume că „Hristos a murit pentru păcatele noastre după Scripturi; și că a fost îngropat și că a înviat a treia zi” (I Corinteni 15, 3-4). Pentru omul ontologic, relaționat lui Dumnezeu prin creație, a fi mântuit, a avea un sens în viață dincolo de absurdul sau ne semnificația aparentă a existenței sale în lume, reprezintă o exigență ontologică și existențială. Dumnezeu-Iubire vine în întâmpinarea acestei dorințe ontologice umane prin Hristos, Unul dintre oameni, însă fără de păcat, cu cuvintele Sale dumnezeiești mângâietoare și cu puterea Sa divină, cu harul Său ce ridică pe om din păcat și moarte pentru a-i oferi viața adevărată, aceea în comuniune cu Dumnezeu. De aceea, Apostolul are datoria de a proclama acest adevăr anunțat în limbajul Revelației, cuvintele lui Dumnezeu înveșmântate în cuvintele limitate ale omului și incapabile să redea totalitatea voinței și lucrării tainice divine. Aceste cuvinte exprimă actele divine mântuitoare, sunt adresate omului, sunt compatibile și vin în întâmpinarea aspirațiilor sale spirituale, ale dorinței sale după Dumnezeu; „Dar ce zice Scriptura? Aproape de tine este cuvântul, în gura ta și în inima ta, – adică cuvântul credinței pe care îl propovăduim. Că de vei mărturisi cu gura ta că Iisus este Domnul și crezi în inima ta că Dumnezeu L-a înviat pe El din morți, te vei mântui. Căci cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mântuire” (Romani 10, 8-10). Cuvântul Evangheliei se adresează tuturor, este pentru toți oamenii, are o destinație universală: „Căci nu este deosebire între iudeu și elin, pentru că Același este Domnul tuturor, Care îmbogățește pe toți cei ce-L cheamă. Căci oricine va chema numele Domnului se va mântui” (10, 12-13). Pentru ca oamenii să cunoască pe Dumnezeu este absolut necesară existența și lucrarea misionarilor, a trimișilor pentru a vesti Evanghelia, pentru ca oamenii să audă adevărul lui Dumnezeu, adevărul mântuirii lor, a iubirii lor de către Dumnezeu: „Dar cum vor chema numele Aceluia în care încă nu au crezut? Și cum vor crede în Acela de care nu au auzit? Și cum vor auzi fără propovăduitor? Și cum vor propovădui de nu se vor trimite? Precum este scris: Cât de frumoase sunt picioarele celor ce vestesc pacea, ale celor ce vestesc cele bune!... Prin urmare credința este din auzire, iar auzirea prin cuvântul lui Hristos” (10, 14-17). Întrebările retorice ale Sf. Pavel se înscriu perfect în logica evanghelizării, a datoriei sacre și a misiunii Bisericii de a face pe Hristos cunoscut lumii, inclusiv oamenilor de astăzi, dintre care mulți caută răspunsuri spirituale pe alte căi decât cea arătată de Hristos și Biserica Sa. Oamenii cred prin

ascultarea cuvintelor Evangheliei propovăduite de Apostoli și, apoi, de urmașii lor, episcopii și preoții Bisericii, ierarhia sacramentală a acesteia. De aceea, apostolul recomandă ca „preoții care își țin bine dregătoria, să se învrednicească de îndoită cinste, mai ales cei care se ostenesc cu cuvântul și învățătura... Vrednic este lucrătorul de plata sa” (I Timotei 5, 17-18).

Epistolele *Efeseni* și *Coloseni* prezintă *eclesiologia paulină*. În viziunea paulină, Biserica „este calea și semnul misiunii cosmice a lui Hristos de mântuire a lumii”⁵⁸. Biserica este „împlinirea Celui ce plinește toate într-o toți” (Efeseni 1, 23). Hristos este atât Capul Bisericii cât și Domnul întregului univers. De aceea, Evanghelia este cuvântul de mântuire și viață în Hristos al lui Dumnezeu pentru toți oamenii, iar misiunea Bisericii în istoria post-pascală, de la Cincizecime la Parusie, are ca scop încorporarea sacramentală prin cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu a oamenilor în Trupul mistic al lui Hristos: „Zidiți fiind pe temelia apostolilor și a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos” (2, 20; I Petru 2, 4-5). Strategia misionară a apostolului constă în implantarea Bisericii în marile centre ale lumii vremii sale ca de acolo Mireasa lui Hristos să radieze strălucirea și frumusețea sa în toate zărilor, integrând cât mai mulți oameni pentru a face din ei, Trupul lui Hristos.

Biserica lui Hristos este una pentru că unul este Capul ei, una este Revelația lui Dumnezeu exprimată de teologia Bisericii ca învățătura cea dreaptă și mântuitoare, unul este Botezul, una este Euharistia, Cina tainică a unirii cu Hristos prin Trupul și Sângele Său (Efeseni 4, 4-6; I Corinteni 10, 16-17; Galateni 1, 6-12). De aceea, o exigență esențială pentru misiunea creștină este cea a păstrării unității Bisericii, pentru că Hristos este unul logic și ontologic, este și Trupul Său alcătuit din toți cei care cred și îl mărturisesc ca Dumnezeu (I Corinteni 12, 4-31; 3, 4-11).

Cunoscut ca misionar prin excelență, un geniu misionar al tuturor timpurilor, Sf. Pavel, „cel mai mare din câți s-au pus vreodată în slujba Bisericii”⁵⁹, sugerează anumite principii misionare, aplicabile în contexte istorice din cele mai diverse, inclusiv cel de astăzi.

1. Dorința sa este de a fi în cât mai multe locuri, de a întemeia cât mai multe comunități, mai ales în inima marilor metropole pentru ca Evanghelia să fie auzită de personalități politice, culturale, care, atrase de adevărul dumnezeiesc să se convertească la Hristos, să devină membre ale Bisericii. Eventualul eșec nu-l descurajează, dar suferă interior, deoarece unii ca aceștia refuzând pe Dumnezeu se refuză pe ei înșiși, nu se cunosc cu adevărat pe ei înșiși.

2. Sf. Pavel, în lumea religioasă a vremii sale, deși aducea un mesaj tulburător, inimaginabil pentru cei mai mulți, incredibil, avea capacitatea și inteligența de a lega noua învățătură de alte credințe religioase din terenul de misiune, într-un proces de incipientă aculturație. Credințele vechi nu erau negate frontal, ci li se arătau limitele, neîmplinirea. Relevant în acest sens este dialogul cu filosofii greci din Areopagul Ateni care, în buna-cuviință de a glorifica toate divinitățile posibile și din dorința sinceră de a nu rămâne datori cumva vreuneia, conștienți

⁵⁸ *Ibidem*, p. 191.

⁵⁹ Pr. Sabin Verzan, *Sfântul Apostol Pavel*, București, 1996, p. 8.

de limita cunoașterii umane, au înălțat o statuie și „Dumnezeului necunoscut” pe care Sf. Pavel Îl identifică cu Hristos Cel înviat. De fapt, Acesta este și unicul Dumnezeu la care voia Sf. Pavel să-i convertească pe toți închinătorii la false divinități. Acesta este un principiu valabil permanent, cu atât mai mult în context ecumenic, când fiecare este fidel propriei credințe, eventuale convertiri la dreapta credință, de exemplu, trebuind făcute fără triumfalism, ci cu smerenie și cu durerea separării creștine. Referințele la cultura vremii din *Fapte* („În El trăim, ne mișcăm și suntem” 17, 28 – din Epimenide, contemporan cu Solon, aprox. 640-560 î.d.Hr.; „Căci al Lui neam suntem” – Aratus din Cilicia, sec. IV î.d.Hr. și stoicul Cleantes, 263-232) sunt un model pentru referințe teologice la cultura locală în care poate fi exprimat adevărul Evangheliei în sinteze creatoare atractive pentru sensibilitatea elitelor culturale. Cultura locală este un vehicul lingvistic prin care este necesar a fi contextualizat adevărul universal al Evangheliei, prin adaptare la specificul local, cu fidelitate totală față de Hristos și Biserica Sa.

3. Efortul și străduința de a predica Evanghelia cu sinceritate, cu devotament și disponibilitate integrale pentru adevărul lui Hristos pentru ca oamenii să fie eliberați de păcat, de rău, caracterizează misionarismul paulin: „Îndemnul nostru venea nu din rătăcire, nici din gânduri necurate, nici din înșelăciune, ci după cum am fost socotiți vrednici de Dumnezeu ca să ni se încredințeze Evanghelia, așa vorbim, nu căutând să plăcem oamenilor, ci lui Dumnezeu care ne încearcă inimile. Căci niciodată nu ne-am arătat cu cuvinte de lingușire, după cum știți, nici cu ascunse porniri de lăcomie. Dumnezeu îmi este martor. Nici nu am căutat mărire de la oameni, nici de la voi, nici de la alții, deși puteam să fim cu greutate, ca Apostoli ai lui Hristos. Noi însă am fost blânzi în mijlocul vostru, așa cum o doică îngrijește pe fiii săi” (I Tesaloniceni 2, 3-7). Așa cum subliniază un exeget, „sinceritatea a fost puntea de aur pe care a întins-o Apostolul peste abisul neîncrederii pe care l-au deschis în suflete propovăduitorii atâtor doctrine false, propovăduitori care urmăreau adesea numai recoltarea de aplauze ieftine și interese personale”⁶⁰. Principiul este tot așa de valabil astăzi, în contextul post-ideologic dar confuz, turbure, secularizat în parte, când asistăm la emergența unei pseudo-religiozități de natură ocultă, neognostică ce se insinuează rafinat în conștiințe slabe, la oameni fără discernământ spiritual.

4. Sf. Pavel a fost un adevărat părinte, iubitor, plin de grijă, de solitudine, al membrilor comunităților înființate prin misiunea sa și născuți „prin Evanghelia în Iisus Hristos” (I Corinteni 4, 15). Sentimentul cald, iubirea spirituală cea mai pură față de păstoriții săi este exprimată de dorința sa intensă ca toți fiii săi după har să ajungă „la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos” (Efeseni 4,13). Comportamentul său față de fiii săi duhovnicești ține perfect seama de diferențele de vârstă, sociale, ceea ce denotă un profil psihologic deosebit al apostolului: „Pe cel bătrân să nu-l înfrunți, ci să-l îndemni ca pe un părinte; pe cei tineri, ca pe

⁶⁰ Pr. Prof. Sofron Vlad, *Principii misionare și sociale în Epistolele Sfântului Apostol Pavel*, în „Studii Teologice”, nr. 7-8/1955, p. 290.

frați; pe femeile bătrâne îndeamnă-le ca pe niște mame, pe cele tinere ca pe surori, în toată curăția” (I Timotei 5, 1-2). Ucenicii săi erau adevărații săi copii „pe care el i-a născut în Hristos și pe care trebuia să-i readucă la el ca printr-o nouă naștere. Apostolul compară în repetate rânduri rolul său, față de cei pe care i-a convertit la Hristos, cu rolul unei mame (I Tesaloniceni 2, 7) sau al unui tată (I Tesaloniceni 2, 11), căci el i-a născut prin Evanghelie în Iisus Hristos”⁶¹. Celebrul imn al iubirii (I Corinteni 13) exprimă cel mai elocvent această iubire ce își are originea în adâncul ființial, tainic al iubirii divine, al înălțimii spirituale la care s-a ridicat apostolul prin asceza personală ce a tras asupra sa plinătatea darurilor divine și viziunea slavei cerești supraluminoase (II Corinteni 12, 2-4). Aparentele incosecvențe în lucrarea sa misionară, în relațiile sale cu ceilalți se explică prin această iubire netărmurită, articulată la iubirea infinită a Celui răstignit pentru oameni din dorința sinceră de a aduce pe toți la Hristos: „Tuturor toate m-am făcut, ca, în orice chip, să măntuiesc pe unii” (I Corinteni 9, 22). O consecință a acestei relații părintești cu cei convertiți ai săi a fost corespondența sa trimisă acestora, comunităților înființate de el, cărți canonice ale Noului Testament, normative pentru învățătura, morala, disciplina Bisericii.

5. Această adaptabilitate și disponibilitate a apostolului pentru o largă diversitate de convertiți, fiecare cu mentalitatea sa, ancorată în culturi și tradiții dintre cele mai diverse, este dovada, argumentul incontestabil și grăitor de la sine despre principiul *universalității Evangheliei*. Evanghelia este pentru toate popoarele lumii. Conștiința misionară a apostolului dă mărturie despre datoria sa de a predica Evanghelia tuturor oamenilor, pretutindeni în lume. Lui, datorită calităților sale intelectuale, morale, caracterului său puternic, penetrant, i-au fost încredințate popoarele spre a fi evanghelizate de către Dumnezeu Însuși, Biserica binecuvântând această lucrare a sa. Acest adevăr este exprimat chiar de către apostolul însuși: „Pavel, rob al lui Iisus Hristos, chemat de El apostol, rânduit pentru predicarea Evangheliei lui Dumnezeu... prin Care am primit har și apostolie, ca să aduc, în numele Său, la ascultarea credinței toate neamurile” (Romani 1, 1-5; 15, 18; 16, 26; Coloseni 1, 23; II Timotei 4, 17).

6. Un alt principiu misionar paulin vizează *moralitatea*, viața morală a creștinilor prin care ei dau mărturie, în lumea căzută pradă păcatului și prin aceasta diavolului, forță personală activă și eficientă ce luptă evident împotriva lui Dumnezeu și a omului, antrenându-l în întuneric existențial, despre îndreptarea în Hristos și locuirea Duhului Sfânt în ființa lor reînnoită prin har. Cine săvârșește păcatul răstignește a doua oară pe Hristos care a murit pentru păcatele oamenilor. Ceea ce este caracteristic în privința moralității la Sf. Pavel, ceea ce reflectă mentalitatea ebraică și principiul paralelismului specific acesteia, este concepția apropiată pariului pascalian, că împlinind poruncile evanghelice omul este înălțat în sfera spirituală a Împărăției lui Dumnezeu, interioară sieși și eshatologică totodată. Însuși trupul omului este „templu al Sfântului Duh” (I Corinteni 6, 19), iar păcatele care ofensau în modul cel mai profund și sensibil rigorismul moral al

⁶¹ Pr. Vasile Mihoc, *Epistola Sfântului Apostol Pavel către Galateni. Studiu introductiv, traducere și comentariu*, București, 1983, p. 355.

apostolului excludeau și lipseau pe om de vocația sa ontologică de fiu al lui Dumnezeu și moștenitor cu sfinții al Împărăției lui Dumnezeu: „Nu știți, oare, că nedreptii nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu? Nu vă amăgiți: nici desfrânații, nici închinătorii la idoli, nici adulterii, nici malahienii, nici sodomiții, nici furii, nici lacomii, nici bețivii, nici batjocoritorii, nici răpitorii nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu” (6, 9-10). Îndemnurile, exortările pauline sunt tot atât de actuale astăzi, când destui dintre cei care au primit harul Botezului, „se vor depărta de la credință, luând aminte la duhurile cele înșelătoare și la învățăturile demonilor, prin fățarnicia unor mincinoși care sunt înfierăți în cugetele lor” (Timotei 4, 1-2; II Timotei 3, 1-7).

7. Sf. Pavel, din experiența sa misionară de o anvergură impresionantă, în situații dintre cele mai diverse, favorabile uneori, dar de cele mai multe ori nefericite, judecă actele umane prin ochii și cu inima lui Hristos Însuși, avertizând pe slujitorul lui Hristos, pe cel ce predică Evanghelia, de refuzul categoric al unor structuri osificate, încremenite în păcat, luptătoare împotriva Duhului Sfânt, pradă înlănțuirii duhurilor răutății. Îndemnul său este pentru „lupta cea bună a credinței” (I Timotei 6, 12) spre cucerirea, dobândirea vieții veșnice, țelul final și neclintit, chiar în furtunile cele mai dezlănțuite din viața misionară, pastorală a celui ce călăuzește sufletele oamenilor pe calea cea îngustă și plină de încercări a Împărăției. În toate suferințele, umilințele, încercările, primejdiile, chiar de moarte, omul lui Hristos, misionar și păstor al Bisericii Sale, este îndemnat la statornicie și răbdare, la smerenie, „cu ochii ațintiți asupra lui Iisus, începătorul și plinitorul credinței, Care, pentru bucuria pusă înaintea Lui, a suferit crucea” (Evrei 12, 2). Misiunea este calea Crucii, a jertfei pentru Hristos și Biserica Sa, Cruce care poate fi în orice context istoric, cultural, social, politic, pentru unii „nebulie, iar pentru noi, cei ce ne mântuim, puterea lui Dumnezeu” (I Corinteni 1, 18). În ceea ce privește situația materială, existența cotidiană cu exigentele ei, apostolul propune ca aceia care propovăduiesc Evanghelia „să trăiască din Evanghelie” (I Corinteni 9, 14), modest, smerit, cu bună-cuviință, pentru că „iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor” (I Timotei 6, 10). Misionarul, slujitor al Noului Testament (II Corinteni 3, 6), este îndemnat să conștientizeze permanent că el este ceea ce este prin puterea lui Hristos, că slujirea sa este pecetea iubirii lui Hristos a Cărui putere se desăvârșește în slăbiciune (12, 9), în vasele de lut slabe ale oamenilor în care arde flacăra iubirii nestinse pentru Dumnezeu.

The Biblical Foundations of the Mission of the Church

The mission of the Church is articulated in the Revelation. The author of this study 'The Biblical Foundations of the Mission of the Church', Rev. Conf. Dr. Petraru, analyses the main aspects of the mission of the Church comprised in the scriptural evidences. The mission is the very heart of a Church, and its witness is the food and its foundation on earth. The complete revelation given to the world by our Saviour Jesus Christ is the way to salvation and life. So, we are entered into the universe of the mission, from the beginning of the world until the time of the Church. Missionary ideas in the Ancient Testament as pedagogue toward Christ are completed by the Gospels, the account of our Saviour life on earth. Every Evangelist is presented from the point of view of its correspondence to the mission. These unique insights on the mission of Christ in the world are deepened by Saint Paul the Apostle of Gentiles, the greatest missionary in the Early Church.

The mission is –as the author concludes – the only way to live the faith in Christ and a living source of hope and love in the Church.